

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

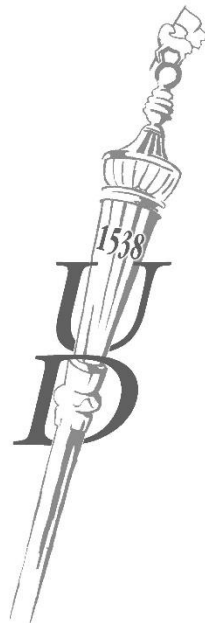
PERINTÉZMÉNYEK METAMORFÓZISA

-

A MAGYARORSZÁGI ÉS ROMÁNIAI POLGÁRI PERJOG INTÉZMÉNYEINEK FEJLŐDÉSI SAJÁTOSSÁGAI
A XX. SZÁZAD NEGYEDIK ÉVTIZEDÉTŐL NAPJAINKIG

Székely János

Témavezető: Dr. Pribula László tanszékvezető, egyetemi docens

DEBRECENI EGYETEM
Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Debrecen, 2017

I. A doktori értekezés előzményei és célkitűzései

I.1. A doktori értekezés tárgya és mintaválasztása

Kelet-Közép-Európa államaiban a polgári perjogi szabályozás fejlődési pályája sok szempontból összevethető. A térség elsősorban modernizációs célú kodifikációi a XIX. század utolsó évtizedeiben kezdődtek meg. Eredményeik valamely (akár több) presztízses, modelladó nagyhatalom jogrendszerének vizsgálatára, normái átemelésére alapultak.

A térségben ható gazdasági, politikai és történelmi faktorok is egyaránt összevethetők, sőt sokszor közösek. E közös elemek sokasága teszi a vizsgált térséget különösen alkalmassá a jogösszehasonlító kutatásra.

Adott ugyanis, hogy a jogfejlődés útjait a közös történelmi hatások szükségszerűen befolyásolják, de nem szükségszerűen vezetnek azonos végkifejlethez. Adott továbbá – ahogyan azt a magyar szakirodalomban NÉVAI megállapította¹ – hogy a polgári perjog az egyén és az államhatlom közötti érintkezési felületen helyezkedik el, ezért fokozottan hajlamos reagálni a történelmi, gazdasági, politikai és társadalmi behatásokra. Emiatt két okból is termékeny kutatási terület: egyrészt segítségével azonosítani lehet a jogrendszert érő behatások jellegzetességeit, másrészt az ezekre adott jogalkotói válaszok hasonlatosságait és különbségeit. Tekintettel arra, hogy a polgári perjog célja minden államban – többé-kevésbé – a polgári természetű jogviták megoldásának és egyes jelentősnek tartott politikák e megoldás során érvényesítésének valamely amalgámja, ennek terén egyszerre vizsgálhatjuk és hasonlíthatjuk össze azon jogi normákat, melyek a perek megoldását célozzák, és azokat melyek az adott megoldást valamely ideológiai tartalommal feltöltik, vagy annak során ilyen tartalmat juttatnak érvényre. E célok elérésére kezdtünk bele doktori értekezésünk tárgyának – a polgári per egyes intézményei történelmi-összehasonlító vizsgálatának – megvalósításába.

Vizsgálódásunk térbeli keretét Magyarország és Románia perjogában jelöltük ki, mivel e két államot találtuk a jogösszehasonlítás szempontjából a kelet-közép-európai térségben fellelhető leginkább reprezentatív mintának. Mindkét állam – részben közös – történelme összevethető behatásoknak volt kitéve, de perjogi rendszerük alapját eltérő külföldi minták adták (Magyarországon a német-osztrák, Romániában a francia perjog bírt nagyobb befolyással).

¹ NÉVAI László, *A szocialista polgári eljárásjog elméleti alapkérdései*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987, 64.

Vizsgálódásunk időbeni keretét az 1940-es évek végétől napjainkig húzódó időszakban jelöltük meg, bár mindkét állam perjogának modernizációs törekvéseit és előzményeit is vázlatosan bemutattuk, a részletesen vizsgált átalakulások kontextusának ismertetésére.

Kutatásunk aktualitását az adja, hogy Magyarországon ennek ideje alatt zajlott, majd zárult le a Polgári perrendtartás újra-kodifikációja, mely maga is legalább részben szerkezeti és tartalmi jogösszehasonlítás eredményein alapszik. Romániában a 2013. évben lezárult perjogi kodifikáció pedig napjainkra már tapasztalatokat is nyújtott a perek lefolyásának meggyorsítására bevezetett egyes újítások terén. Emiatt a két perjogi rendszer történeti és aktuális átalakulásainak párhuzamba helyezése eleve tanulságokkal kecsegtetett.

1.2. Az alkalmazott kutatási módszerek

Kutatásunk alap kutatás jellegével bír, már létező teóriák igazolását vagy cáfolatát ezért nem tűzi célul. Inkább eddig meg nem fogalmazott összefüggések, sejtések levezetésére és igazolására törekszünk a két összehasonlított perjogi rendszer átalakulási hasonlatosságaiából és különbségeiből, illetve ezek sajátosságaiból.

Ennek folyamán az *induktív módszer* segítségével végeztük kutatásunkat, melyek alapját a szakirodalmi ismeretszerzés képezte, a *black letter law*, vagyis a forrásokban hozzáférhető jogszabályok összessége figyelembe vételével. Kutatásunknak nem képezte célját annak igazolása, vagy cáfolata, hogy a tételes perjogi normák mennyiben érvényesülnek a vizsgált jogrendszerek mindennapi alkalmazásakor. Emiatt azok gyakorlati érvényesülésének elmaradására csak abban az esetben teszünk megjegyzést, mikor ez az általunk vizsgált forrásokból egyértelműen kiolvasható.

Egyes magasabb absztrakciós szintű hipotéziseket azonban szem előtt tartottunk: vizsgáltuk DAMAŠKA modelljének² érvényességét az összehasonlítás tárgyát képező perintézmények vonatkozásában, PETRIK kodifikációs periódusokra vonatkozó korszakolásának érvényességét a polgári perjog fejlődésében Magyarországon és Romániában, GILLES spekulatív prognózisait³ a polgári perjog fejlődésére nézve szintén szem előtt tartottuk.

² DAMAŠKA Mirjan, *The Faces of Justice and State Authority: A Comparative Approach to the Legal Process*, Yale University Press, New Haven, 1986, 181.

³ GILLES Peter, *Civil Justice Systems and Civil Procedures in a Changing World*, Russian Law Journal, 2014/1, 54–56.

I.3. Kutatásunk hipotézisei

Kutatásunk megkezdésekor kijelöltünk egyes munkahipotéziseket, melyeknek igazolását, vagy cáfolatát az értekezés keretében megkíséreltük. Ezek a következők:

I. A vizsgált polgári eljárásjogi rendszerek a XX. század elején, első modern kodifikációjukat követően, donor jogrendszereik főbb sajátosságaival bírtak, és egyes válságtüneteket mutattak, melyek szükségessé tették (illetve utólag igazolták) a később bekövetkező jogalkotói beavatkozást.

II. Az 1940-es évek végén lezajlott politikai és társadalmi változások a két vizsgált államban előidézték a szovjet mintájú perjoghoz történő igazodást, elsősorban a polgári per átalakult alkotmányos elveiből eredően, melyek hagyományos jogi kultúrájukkal nem voltak összeegyeztethetők. Az igazodás mértéke emiatt nem volt teljes, sőt, az elsősorban már létező perjogi normák minimális átalakításával, egyszerűsítésével, vagy céljuk módosításával, és nem jogi transzplantok útján valósult meg. Kivételt képez e hipotézis alól a bíróság és a vádhatóság szerepe a polgári perben, mely – elsősorban politikai jelentőségénél fogva – a korábbiakhoz képest nagymértékben bővült.

III. Az 1989-es fordulatokat követően mindkét perjogi rendszerben reverzió tapasztalható a nemzeti hagyományok irányába, egyes – az európai integráció által megkövetelt –, közös forrásból eredő, és a polgári per törzsét nem érintő módosulások mellett. A hipotézis része továbbá, hogy a magyarországi jogrendben beállt változásokat a jogállamiságról alkotott következetesebb alkotmányjogi felfogás eredményezte, és ezek kialakulásában az Alkotmánybíróság jogfejlesztő szerepe hangsúlyosan érvényesült. Románia esetében ilyen jelenség nem volt tapasztalható, sőt Románia Alkotmánybírósága egyes korábbi perjogi minták további fennmaradását katalizálta.

IV. A 2013-ban lezárult romániai polgári eljárásjogi újra-kodifikáció már nem mutat egyértelmű igazodást a román jogalkotó részéről egyetlen idegen eljárásjogi rendszerhez, felfogáshoz sem, és az átvett minták mellett szerves fejlődés jeleit mutatja, míg a magyarországi 2016. évi újra-kodifikáció a nemzeti perjogi hagyományokra fokozott mértékben épít. Mindemellett, mindkét átalakult jogrendszer konvergenciát mutat a polgári per szerkezete szempontjából az osztott perszerkezet, a felek és a bíróság közötti hatalommegosztás szempontjából a perben álló felek felelősségének

megnövelése, az anyagi pervezetés megerősítése irányába. E konvergencia a két vizsgált jogrendszer történetileg hagyományos megoldásai útján valósul meg.

I.4. A szakirodalom áttekintése

A közép-kelet-európai perjog fejlődésének fő irányzatai és tendenciái, különösen Románia és Magyarország viszonylatában nem képezték korábban átfogó jogösszehasonlító vizsgálat tárgyát az általunk választott időintervallumban. Mindazonáltal a térség perjogi jogfejlődését neves szerzők⁴ (pl. UZELAC, KENGYEL) különböző munkáikban feldolgozták. E munkák paradigmaalkotó sajátosságára, a polgári per absztrakt célja, és fejlődésének iránya tekintetében nagymértékben hagyatkoztunk. EÖRSI jogfejlődéssel⁵ és VARGA Csaba kodifikációval⁶ kapcsolatosan kifejtett gondolatait szintén szem előtt tartottuk.

Értekezésünk jogtörténeti szakirodalmi alapjának⁷ tekintjük STIPTA, MEZEY, BÓNIS, DEGRÉ és VARGA Endre, valamint GÁSPÁRDY perjog-történeti írásait. A polgári perjog fejlődésének elsődleges forrásanyagához ezek mellett hozzáadódik még KENGYEL a bírói hatalom történeti alakulását taglaló, már említett akadémiai doktori értekezése mellett, GYEKICZKY számos írása.⁸

⁴ UZELAC Alan, *Goals of Civil Justice and Civil Procedure in the Contemporary World*. In: UZELAC Alan (szerk.), *Goals of Civil Justice and Civil Procedure in Contemporary Judicial Systems*, Springer, Cham, 2014. KENGYEL Miklós, *A bírói hatalom és a felek rendelkezési joga a polgári perben*, (akadémiai doktori értekezés), Pécs, 2003, http://real-d.mtak.hu/249/1/Kengyel_Miklos.pdf (2015.06.05-i elérés).

⁵ EÖRSI Gyula, *Összehasonlító polgári jog. Jogtípusok, jogcsoportok és a jogfejlődés útjai*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975, 394–396.

⁶ VARGA Csaba, *Codification as a Socio-Historical Phenomenon* (2. kiadás), Szent István Társulat, Budapest, 2011, 114–115.

⁷ STIPTA István, *A magyar bírósági rendszer története* (2. kiadás), Multiplex Média - Debrecen University Press, Debrecen, 1998. BÉLI Gábor — BÓDINÉ Beliznai Kinga — HORVÁTH Attila — KÉPES György — MEZEY Barna — és mtsai., *Országbírói értekezlet*,

<http://majt.elte.hu/Tanszekek/Majt/Magyar%20JogtorteNET/magyarazatok/orszagbiroiertekezlet.htm>

(2013.01.13-i elérés). BÉLI Gábor — BÓDINÉ Beliznai Kinga — HORVÁTH Attila — KÉPES György — MEZEY Barna — és mtsai., *1868:54. tc. - A polgári törvénykezési rendtartás tárgyában*,

<http://majt.elte.hu/Tanszekek/Majt/Magyar%20JogtorteNET/magyarazatok/1868-54.htm> (2013.01.20-i elérés).

GÁSPÁRDY László, *Modern magyar perjogtörténet*, Novotni Kiadó, Miskolc, 2000. MEZEY Barna (szerk.), *Magyar jogtörténet*, Osiris Kiadó, Budapest, 2007. MEZEY — SZENTE i. m. MEZEY Barna, *Horvát Boldizsár az Országbírói Értekezleten*, Jogtörténeti Szemle, 2005/3.

⁸ GYEKICZKY Tamás, *Töréspontok*, Collectio Iuridica Universitatis Debreceniensis, 2006/6. GYEKICZKY Tamás, *Helyzetjelentés (Levéltári iratok polgári eljárásjogunk történetéből)*, Gondolat – Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Kiadványai, Budapest, 2006. GYEKICZKY Tamás, *Törvény születik. Adalékok az 1952. évi polgári perrendtartás keletkezésének történetéhez. (Egy levéltári kutatás előzetes tapasztalatai)*. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.), *50 éves a polgári perrendtartás. A Miskolci Egyetem és a Debreceni Egyetem Polgári Eljárásjogi Tanszékei közös konferenciájának kiadványa*, Novotni Kiadó, Miskolc, 2003. GYEKICZKY Tamás, *Befordítva – Levéltári iratok a jogpolitikáról, a bíróságokról, és a bírászkodás lehetőségeiről a „Kádár” korszakban (1958-1990)*, Patrocinium, Budapest, 2016.

I.5. Az értekezés szerkezeti és tartalmi felosztása

Értekezésünk szerkezete szempontjából tizennégy fejezetre tagolódik.

Ezek közül az *I. fejezet*, mint bevezető rész tisztázza a témaválasztás és mintaválasztás indokait, a vizsgált történeti időszakot, a vizsgált jogszabályok természetét és az értekezés tárgyának korábbi szakirodalomban feldolgozottságát. Az értekezés kutatási célja a romániai és magyarországi polgári perjog fejlődésének jogösszehasonlító vizsgálatából a két jogrendszer fejlődési sajátosságaira nézve releváns következtetések levonása volt. Időhorizontját az 1940-es évek végével beálló szocialista perjogi fordulat, és a modern polgári perjog legújabb átalakulásai – a 2013. évi – romániai és a – 2016. évi – magyarországi perjogi kodifikáció határolja. Vizsgálódásunk alapját a polgári perjog egyes korszakaiban a szakirodalmat és a jogalkotót foglalkoztató egyes – a polgári per egészét szabályozó alapelvek szempontjából is jelentős, és a jogrendszerek között összehasonlítható – perintézmények alakulásának nyomon követése képezte.

Tekintettel arra, hogy az összehasonlító polgári eljárásjog módszertani szakirodalma elismerten hiányos, értekezésünk *II. fejezetében* kísérletet tettünk az értekezés további részében használatos jogösszehasonlító módszerek lajstromba vételére, értekezésünk fő fogalmainak konceptuális definiálására. A polgári eljárásjogi jogösszehasonlítás, valamint általánosan a jogösszehasonlító módszer magyarországi és külföldi szakirodalmára támaszkodva megállapítottuk, hogy különböző államok polgári perjogi rendszereinek összehasonlítására lehetőség nyílik. Az összehasonlítás munkamódszerének azonban szükségszerűen eklektikusnak kell lennie. A *funkcionális módszer* segítségével a polgári perjog terén meghatározható fő összehasonlítási ismérv *a polgári per – absztrakt – funkciója, mely mindenkor a jogviták megoldása mellett egyes politikai célok érvényesítését is tartalmazza*, azonban e két jellemzője közötti hangsúly megoszlása nem minden perjogi rendszerben azonos. A polgári per funkciói, és az azoknak mintegy alárendelt (fokozottabb politikai töltöttségű) perintézmények átalakulásainak nyomon követésével ezért levezethetők a polgári perjog fejlődésének tendenciáira vonatkozó mélyebb következtetések. E funkciók megoszlása egyúttal a polgári perjogi rendszerek taxonómiai tagoláskor is jelentőséggel bír, ahogyan az a DAMAŠKA által felvetett modell szerint történhet, az igazságszolgáltatás és bírói szervezés hierarchikus vagy mellérendelő elvei, és az állam a polgári igazságszolgáltatás terén tapasztalható aktivizmusának szintje szerint.⁹

⁹ DAMAŠKA *i. m.* 188.

Vizsgáltuk továbbá – mint alkalmazható módszert – a *jogi transzplantok* nyomon követését, és azokat az egyes jogrendszerekbe bevezető lehetséges faktorokat, illetve az *összehasonlító jogtörténeti szemléletmódot* is, melyek az értekezés tartalmának kifejtése, és a következtetések levonása során jelentőséggel bírhatnak.

Két teljes perjogi rendszer átfogó összehasonlítása jócskán meghaladta volna értekezésünk kereteit, ezért a jogösszehasonlítás és szűkebben a perjogi jogösszehasonlítás eszköztárának segítségével törekedtünk elhatárolni *azon perintézményeket, melyek vizsgálata a legjobb eredményre vezetne*, nagymértékben támaszkodva VARGA István és GERBER polgári perjogi jogösszehasonlítással kapcsolatos következtetéseire és a polgári per absztrakt szerkezetére. Így kijelöltük azokat a kérdésköröket (a polgári per célja, elvei, az eljárás alanyai közötti szerepkörmegosztás; a perszerkezet; a keresetindítás és annak előfeltételei szabályozása; a felek és jogképviselőik szerepe a polgári perben; az ügyész szerepe; a mulasztás anyagi jogi joghatása; a bizonyítás szabályai; a tárgyalás szerkezete), melyek átalakulásainak a további elemzésünk során különös figyelmet szenteltünk.

Értekezésünk *III. fejezetében* feldolgoztuk a vizsgált történeti időszakot megelőző modern perjogi jogfejlődést az elemzésnek alávetett államokban, az első modern perjogi kodifikációk jellemzőinek megállapítására.

Értekezésünk *IV. fejezetében* a magyarországi és romániai polgári per szabályozásának átalakulásait vizsgáltuk az államszocializmus berendezkedésétől kezdődően a rendszerváltásig. Ebben az időszakban mind Magyarországon, mind pedig Romániában lezajlott az államszocialista hatalomátvétel. Ennek jelei a polgári per szabályozásában rövidesen érezhetővé váltak.

A magyarországi és részben (az első két szakaszra vonatkozóan) romániai perjog fejlődésének általános sémája az államszocializmus alatt a PETRIK által meghatározott korszakolás szerint alakult: a perjogi jogrendszer átalakulása az önkényuralmi rendszerek berendezkedését közvetlenül követően nem számított prioritásnak („az áttérés időszaka”). Ezután, a bírói szervezet átalakulásának (az ülnökbírászkodás általánosodásának, a bíró és ügyész perbeli aktív szerepe kidomborításának) kapcsán, illetve azt közvetlenül megelőzően kezdődtek el a szocialista újra-kodifikációk („az alapintézmények kodifikációja”), melyek ezután, a magyar polgári per esetében fokozottabb önmozgást mutattak, különösen az 1960-as évekkel megkezdődő gazdasági átalakulások kapcsán, ezért ott bekövetkezhetett egyes perjogi alapintézmények reformja is.

Románia esetében az 1948-as perjogi újra-kodifikációt követően szembetűnő novelláris változások az 1989-es fordulatig azonban már nem következtek be.

Az *ülnökrésztétel*, mely a bíróságok szakmai tevékenységének jogilag értelmezhetetlen gyakorlati tapasztalattal kiegészítését célozta a két tanulmányozott országban valamelyest hasonló pályát írt le, mely az 1940-es évek végével történő bevezetés, az 1960-as évek végéig tartó virágkor és az 1970-es évek elejével bekövetkező (Magyarországon lassúbb, Romániában látványos) hanyatlás időszakaival jellemezhető.

A *közvetlenség elvének* szocialista értelmezése ennél hosszabb életűnek bizonyult, a kötelező jogi képviselet eseteinek eltörlése után csupán az 1990-es évek folyamán kerültek (Magyarországon) ilyen esetek kodifikációra, a szakirodalom már az 1960-as évekkel észlelhető ezirányú nyomásgyakorlása ellenére.

A *polgári per szerkezetét* illetően, a közvetlenség és a bírói pervezetés erősödésének kapcsán meghonosításra került Magyarországon az egységes perszerkezet. Romániában ezzel párhuzamosan a per írásos előkészítése jelentőségét veszítette.

A tanulmányozott országok polgári perrendtartásainak szocialista alakulását jellemző módon, az 1940-es évek végével és az 1950-es években, mint modelladó jogrendszer, az OSzSzSzk polgári perjoga befolyásolta, egyrészt mint állandó szakirodalmi viszonyítási pont, másrészt mint a polgári per alapvető elveinek forrása. A Pp. elvi bevezető része eredetét erre vezethetjük vissza. A romániai Pejtk. ellenben nem rendelkezett elvi bevezető résszel, bár a korabeli szakirodalom a polgári per szocialista elveinek fellelhetőségét benne hangsúlyozta. E különbség magyarázata, hogy a polgári per alapvető elveit is informáló alkotmányozás Magyarországon a Pp. kodifikációját megelőzően, Romániában pedig azt követően következett be. Mindkét ország perjogának közös jellemzője, hogy újra-kodifikációjakor a szovjet-orosz perjog befolyása a politikailag töltött alapvető elvekre korlátozódott.

A kodifikáció során és azt követően, a szocialista jogalkotók közös törekvése volt a polgári perútra tartozó jogviták számának csökkentése, különösen ami a közigazgatási aktusokkal szembeni jogvédelmet, és gazdálkodó társaságok közötti jogvitákat, és – Magyarország esetén – a munkaügyeket illeti. Hasonlóan egységes törekvésnek tekinthető az igazságszolgáltatás a jogkeresőhöz közelebb álló fórumok előtt megvalósítása, az általános elsőfokú hatáskör a fórumrendszer legalsó fokára telepítése. Ugyanitt érdemes említést tenni a hanyag perben állás anyagi jogi szankcióinak (preklúzió, bírósági meghagyás) eltávolításáról, illetve a bíróság részére bírságotól való mentességének ezek helyettesítésére utóbbi megerősítéséről.

A szocialista időszakban a polgári perrendtartások (az értekezés bevezető részében említett, EÖRSI által alkalmazott fogalommal) *adaptív* átalakulásainak első mozgatórugóját a bírósági szervezet átalakulásai képezték, mely a fórumrendszer lecsökkenésében és a perorvoslatok visszaszorulásában nyilvánult meg. Ugyanezen centralizáló tendencia megnyilvánulása volt mindkét országban a legfelsőbb bírói fórum jogegységesítő tevékenységének fokozása, ennek számára lehetővé téve, hogy alsóbb bíróságok előtt zajló ügyeket megoldásra önkényesen magához emeljen, és a Legfőbb Ügyész által gyakorolható rendkívüli perorvoslatok meghonosítása.

Az 1950-es évek második felével a két tanulmányozott jogrendszer között fokozottabb divergencia észlelhető: Magyarországon a II. Ppn. rendelkezéseivel megkezdődik az ügyészi szerepvállalás kereteinek a szovjet jogtól eltérő formában szabályozása, megtörténik a felek szerepének hangsúlyozása a bizonyítás előterjesztésében, és a bírói hivatalból bizonyítás szubszidiaritásának kijelentése. A perelőfeltételek esetén a „nyilvánvaló alaptalanság” politikai okokból bevezetett pergátló kifogásának eltávolítása szintén a (szocialista) törvényesség, ha nem is a jogállamiság irányába történő elmozdulásként értelmezendő.

Mindezt követően a III. Ppn. – mely a szakirodalomban részletesen megvitattott, egy évtizednél több ideig érlelődött – reformtörekvések eredménye, vízváltóként értelmezhető a magyar polgári perjogban. Egyrésztől kidolgozásában szovjet-orosz jogforrások, ideértve az 1961. évi össz-szövetségi Alapelvek, már nem játszottak szerepet. Másrészt a III. Ppn. progresszív intézkedései között számon tartható az ügyészi szerep a fél rendelkezési jogával összeegyeztetése (amennyiben harmadik személy jogsérelme nem tevődik fel), az ülnökrendszer visszaszorítása és a bírósági meghagyás visszavezetése a polgári perbe. Mind ezek az intézkedések a polgári per formalizmusát voltak hivatottak erősíteni, a felek perkoncentrációra szorítására, és a növekvő pertartam csökkentésére.

Az 1980-as évek során Magyarországon lezajlott kodifikációs törekvések, melyek sajnos a történelmi kontextus okán nem bizonyultak gyümölcsözőnek, a szakirodalom érdeklődését még a III. Ppn. kidolgozását megelőzőkben tapasztalt mértéknél is jobban kiváltották.

Értekezésünk *V. fejezetében* a vizsgált jogrendszerek átalakulását elemezzük a rendszerváltástól egészen a XXI. század második évtizedében megvalósult kodifikációkig. Az 1989-es rendszerváltásokat követően, mindkét tanulmányozott jogrendben megkezdődött a jogállamiság perjogi követelményeinek meghonosodása, illetve meghonosítása. Ezt az

időszakot elsősorban a polgári perjog korszakváltásos¹⁰ adaptációja jellemezte. Ebben az adaptációban, mindkét vizsgált jogrendszer esetén öt faktor bizonyult jelentősnek: a polgári perjog tisztességes eljárási követelményekhez való igazításának szükségszerűsége, a nemzeti hagyományokkal összeférhetetlen háromlépcsős fórumrendszer és a hozzá igazított perorvoslati rendszer e hagyományokkal összhangban átalakítása, az alkotmánybírósági judikatúra a polgári perjog vonatkozásában, illetve az igazságszolgáltatási rendszer egyes szintjein növekvő perterheltség és pertartam leküzdése.

Az értekezés – legrövidebb – *VI. fejezete* a magyarországi polgári perjog XXI. századi újrakodifikációjának fő célkitűzéseit és kiváltó okait részletezi. Ebben megállapítjuk, hogy Magyarország esetében újra az alkotmányozás szerepel a kodifikáció kiváltó okai között, melynek célja az egyén felelősségteljes magatartása elvének átvezetése a polgári perbe. Románia esetén a kodifikációt elsősorban az EU Együttműködési és Ellenőrzési Mechanizmusának keretein belül megvalósuló felügyelet idézi elő. Míg a magyarországi kodifikáció hirdetetten jogösszehasonlítás eredménye, addig a romániai esetén ilyen műveletről a jogalkotó nem tesz említést annak indokolásában.

A kodifikáció terén megállapítjuk, hogy az Úpp. koncepciójában meghatározott irányvonalaknak megfelelően a jogalkotó nem törekedett a magyar perjog gyökeres, átalakítására, sem pedig idegen perjogi minták meghonosítására a kodifikációval, ellenben a szakirodalomban ezt megelőzően és ennek során felvetődött egyes megoldásokat (különösképpen az osztott perszerkezet meghonosítását), a perhatékonyság „rendszerszintű” elérésére a perjogi normák összességén átvezeti.

Értekezésünk *VII. fejezetében* a hatályos magyarországi és romániai polgári per alapvető elveinek összehasonlítását valósítottuk meg, kitekintéssel a 2016. évi CXXX. tv. (Úpp.) normáira is.

Kimutatjuk, hogy a *rendelkezési elv* tekintetében ennek értelem tartalma tartósan eltér a romániai és magyarországi jogrendszerek között. A *tárgyalási elv* esetében, ez a magyarországi perjogban különös jelentőségre tett szert, a felekre hárítva a peranyag szolgáltatásával kapcsolatos teendőket, és a bíróságot a hivatalból bizonyítás és igazságkeresés terhe alól mentesítve. Romániában e folyamat sem zajlott le a legújabb kori polgári perjogi kodifikáció során. Végezetül, Romániában a polgári per alapvető elveinek az 134/2010. sz. tv. (Úpejtk.) kodifikációja során szentelt külön bevezető rész komoly hangsúlyt fektet a polgári per

¹⁰ EÖRSI *i. m.* 394–395.

időhatékonyságának szavatolására, előírva annak optimális időn belül való lezárását, és a perben résztvevők erre törekedését. Mindazonáltal az ilyen alapvető előírások, melyek a polgári per szerkezetét nem érintik, közvetlenül nem segítik elő a hatékony pervitelt.

Kimutattuk, hogy az Úpp. és az Úpejtk. alapvető katalógusa érdemben eltér egymástól: előbbi a polgári per jellemző alapvető elveit, utóbbi a polgári per alkotmányos és az EJEE tartalmából kiolvasható alapvető elveit is tartalmazza.

Értekezésünk utolsó részében, annak *VIII. fejezetével kezdődően* a magyarországi és romániai polgári perjog egyes intézményeinek összehasonlítására térünk.

A polgári per alanyainak jogállására vonatkozó vizsgálódásból láthatóan megállapítjuk, hogy a per felei és a perbeli legitimáció szabályozásának terén a magyarországi és a romániai polgári perjog különös eltérést nem mutat, sem jelenlegi sem múltbeli illetve várhatóan jövőbeli formájában. A beavatkozás terén, az Úpp. nem teljes mértékben vitte keresztül, a szakirodalomban és koncepciójában felvetődött szabályozási prioritásokat. A magyarországi és romániai perjogok fő eltérése a beavatkozás terén (a főbeavatkozás lehetősége a romániai rendszerben és ennek kizártsága a magyarországiában) a jövőben sem mutat eltérést.

A pertársaság kérdésében a magyarországi rendszerben a pertársak függetlenségére illetve függőségére vonatkozó szabályaiban, és a pertársak függőségének joghatásában változás nem észlelhető, bár az alperesként perben álló egyes személyek számára, az Úpp. lehetővé tenné a felpereshez való csatlakozás lehetőségét, a bíróság jóváhagyásának alávetve, mely a romániai perjogban nem ismert.

Az ügyész perbeli pozíciója szempontjából, a romániai perjog már rendszerezési szempontú módosítást fogantatosított annak perben állása vonatkozásában, a feleket szabályozó szövegrész helyett különállóan elhelyezve a rá vonatkozó normákat. Ennek ellenére (az alkotmányos háttér változatlansága okán) az ügyész perbeli jogai a továbbiakban is fennmaradnak, bár kifejezett szabályozásra kerül, hogy a fél rendelkezési jogát annak minden formájában, tiszteletben, kell tartani. Az Úpp. az ügyész perbeli szerepét szintén a hatályostól eltérő szöveghelyen, a támogató szabályozása után helyezné el, ezzel jelölve annak a polgári eljárás 'főszereplői' sorából eltávolítását, közérdekű keresetindításának szabályozása számára külön fejezetet biztosítva. Az e téren tapasztalható perfejlődési konvergenciából megállapítható: a politikai környezet változása folytán az ügyész szimbolikus polgári perbeli pozíciója is átalakult.

A felek képviseletére vonatkozó normákat értekezésünk *IX. fejezetében* vizsgáltuk. Megállapítottuk, hogy a képviselet terén, a magyarországi polgári perjog hatályos normáiban

megszabott széles képviselői kört az Úpp. szabályozása leszűkítené. A „valódi ügyvédkényszer” megvalósítására törekedve, a kötelező jogi képviselet jelenlegi bonyolult szabályozását egyszerűsítve, ezt a törvényszéki belépési szintű perek esetében írná elő. Szigorodnának a képviselet elmaradásának szabályai is.

A romániai perjog újra-kodifikációja alkalmával, a jogi képviselő pozíciója e rendszerben is tágult, bevezetésre került a kötelező jogi képviselet a másodfolyamodású kasszációs perorvoslat (felfolyamodás) gyakorlásakor, melyet azonban a jogi szakirodalomban megfogalmazódott véleményekkel ellentétben Románia Alkotmánybírósága alkotmányellenesnek nyilvánított, jelezve, a romániai perjog nem készült fel a tulajdonképpeni kötelező jogi képviselet újbóli meghonosítására.

Értekezésünk *X. fejezetében* a polgári per során a bíróság és a felek eljárási cselekményeit általánosságban vizsgáltuk. Kiemelten elemeztük a keresetindítás módját és a kereset(levél) formai és tartalmi kellékeivel kapcsolatos újonnan megfogalmazott elvárásokat az Úpp. és Úpejtk. rendszerében. Megállapítottuk, hogy a kereset, mint perfelvételi irat különös jelentőséggel bír az új perjogi kodifikációk szempontjából: ennek formai és tartalmi kellékei magasabb elvárási szintnek kell megfeleljenek, és a kereseti kérelem szubsztanciálására is alkalmasnak kell lenniük. A tárgyalás bírói előkészítése terén kimutattuk, hogy a korábbi status quo-hoz képest mindkét vizsgált perjogi rendszer elmozdult, vagy e téren elmozdulás várható. Egyrésztől mindkét perjogi rendszer fejlődési tendenciája a keresetlevél tüzetes ellenőrzése, ennek visszautasítása (a romániai rendszerben semmissé nyilvánítása) amennyiben nem felel meg a perjogi kódexekben újításként különösen szabatosan előírt formai és tartalmi követelményeknek, ideértve mindkét perjogi rendszerben (bár a romániaiában, az aktív bírói szerep következtében kevésbé jelentős módon) a kereseti kérelem szubsztanciálását is, az érvényesíteni kívánt jog, a kereset jogalapja megjelölésével. Szintén közös tendenciának tekinthető a polgári per írásos előkészítésére fektetett hangsúly, mely mindkét esetben a keresetlevél formai és tartalmi elemeinek vizsgálatát követően veszi kezdetét, miután az esetleges hiánypótlás lehetőségét az érdekelt fél kimerítette. Közös tendencia az írásos eljárás során érvényesülő preklúzió is, mely az előzetes levelezés során nem indítványozott bizonyítás, és az ott fel nem hívott kifogások esetére főszabály szerint ezek későbbi indítványozását kizárja. A magyarországi perjogban ráadásul az első tárgyalás elmulasztásának jogkövetkezménye, az Úpp. értelmében, áttelepülne a formailag és tartalmilag törvényes ellenkérelem előterjesztésének elmulasztására, ezzel is formalizálva az írásbeli eljárást.

A polgári per szerkezetének átalakulásait, a perelőfeltételek rendszerét és a tárgyalás előkészítését értekezésünk *XI. fejezetében* vizsgáltuk. A perelőfeltételek terén, az elemzett perjogi rendszerek hagyományos megoldásai jobban kiütköznek. Véleményünk szerint az osztott perszerkezet bevezetésének kontextusában kevésbé szerencsés módon, a magyarországi jogalkotó megőrizte a perelőfeltételek tárgyaláson kívül vizsgálatának rendszerét, még az Úpp. várható szabályozása kereteiben is. A romániai polgári perben a keresetlevél formai kellékeinek vizsgálata kivételével, a perelőfeltételek szóbeli kontradiktórius eljárásban, a tárgyalás során kerülnek elemzésre.

A tárgyalás szerkezete és vezetése szempontjából, megállapítjuk, hogy mindkét vizsgált perjogi rendszer az osztott perszerkezet irányába mutat elmozdulást.

Az Úpp. rendszerében ez a tendencia hangsúlyosan megmutatkozik, mivel a felek állításait és a szükséges bizonyítást főszabály szerint a perfelvételi tárgyalás során rögzítenék.

Az Úpejtk. esetében a ‘percezúra’ két helyen is jelentkezik: egyrészt a tárgyalási szak megkezdése előtt (vagy ha előzetes levélváltás nem kötelező, az első tárgyalási határnap során), az állítási szak, és a bizonyítás indítványozásának lehetősége főszabály szerint a felek számára lezárul és csupán a bíróság lesz jogosult a továbbiakban bizonyítás felvételét indítványozni. A második cezúra a (2018-tól várhatóan zárt) tárgyaláson történő bizonyításfelvétel után következik, ugyanis a bizonyítási szak lezárását követően veheti csak kezdetét a felek érdemi szóváltása.

Az értekezés *XII. fejezetében* a tárgyalás vezetését és a pervezetést vizsgáltuk. Ami a tárgyalás vezetését illeti, a magyar perjogban újításként az anyagi pervezetés is meghonosításra kerülne (bár ez a magyarországi bírói gyakorlatnak jelenleg is része). Romániában ezt az aktív bírói szerepvállalás szükségtelemmé teszi. Ennek folyamán a bíróság a feleket nyilatkozattételre hívhatja fel, a tárgyalás során az ügy jogi és tényállási aspektusait velük megvitathatja, akár további bizonyítás szükségszerűségét is nyilvánvalóvá teheti számukra.

A bíró aktív szerepének hiányát a per kivizsgálásában, a joghagyományokhoz hűség megőrzéséért a magyar jogalkotó két (e szerepet ismerő jogrendszerek esetében indokolatlan) perintézmény – az állítási és a bizonyítási szükséghelyzet – bevezetésével kívánja orvosolni. Ezek információs aszimmetria esetén lehetővé tennék az ellenféllel szemben a csak utóbbi által ismerhető, és a lojális pervittel összeférhetetlen módon nem közölt tényállítások, az általa rendelkezésre nem bocsátott bizonyító eszközök valónak tekintését.

Értekezésünk téziseit megelőző utolsó, *XIII. fejezetében* a magyarországi és romániai polgári perjog bizonyításra vonatkozó szabályait összegeztük. A bizonyítás szabályainak terén megállapítható, hogy a magyarországi jogalkotó az Úpp. kodifikációjakor ezeket érdemben nem módosította, csupán abban a mértékben mely az osztott perszerkezet által szükséges, a bizonyítás utólagos indítványozásának lehetővé tétele szabályozásával, a perfelvételi szak lezárása után, melynek lehetséges esetei magasfokú hasonlóságot mutatnak az utólagos bizonyítás romániai szabályozásából ismert esetekkel. A bizonyítási szükséghelyzet bevezetése a szakirodalomban megfogalmazott paramétereknek megfelelően történt meg az Úpp. szerkezetébe, ahogyan a törvényellenesen szerzett bizonyítási eszközök viszonyosság elve alapján szabályozása is. A romániai polgári perjogban egyik ilyen normára sem találunk analóg példát, a bizonyítási szükséghelyzet esetében annak okán, hogy erre nem mutatkozott igény, a jogszerűtlen bizonyítási eszközök esetében pedig a kifejezett és kógens tilalom jogalkotói megoldásának okán a tárgyi bizonyító eszközök esetén.

II. Az értekezés új tudományos eredményei

II.1. A tudományos eredmények összefoglalása

Erre vonatkozó külön hipotézis nélkül mi is igazoltuk, hogy a polgári perjogban alkalmazható jogösszehasonlító módszerek terén két perjogi rendszer összehasonlítása lehetséges a polgári per absztrakt céljának és funkcióinak *tertium comparationis*-ként használatával. Igazoltuk továbbá, hogy egyes perintézmények összehasonlítása, a polgári per univerzálisnak is mondható szerkezetéből adódóan lehetséges, és e célból konkrét összehasonlítandó perintézmények katalógusát izoláltuk.

Az értekezés hipotéziseinek vonatkozásában a következő megállapításokat tesszük:

Az I. hipotézis vonatkozásában

A polgári perjog történetét szemlélve Magyarországon és Romániában, megállapítottuk, hogy mindkét ország esetében a perjogi normák modernizációja a XIX. század utolsó harmadában következett be. E folyamat Magyarországon több lépésben, különböző perjogi modelleket szem előtt tartó kísérletezgetéssel zajlott le, és az elsősorban osztrák illetve német ihletésű, a *szociális polgári per* érvényre juttató 1911. évi I. tc. elfogadásában kulminálódott, mely több évtizednyi jogalkotói és szakirodalmi munka eredménye. Romániában a modern polgári perjog kifejlődése a Duna-menti fejedelemségek egyesülésének kísérőjelensége volt, a 'gyorstalpaló' perjogi kodifikáció módszerével, különösen a francia ihletésű – liberális – polgári per szem előtt tartásával zajlott, és a magyarországi normához képest fokozott instabilitást mutatott. Már

a XIX. század folyamán számos módosítást megélt, a XX. század első évtizedeiben pedig egysége a módosító – elsősorban pergyorsításra irányuló – törvények soksága miatt megbomlott. E korszakban mindkét vizsgált perjogi rendszert az elsőfolyamodású bíróságok a fórumrendszerben elfoglalt helye szerinti differenciált eljárás jellemezte. Magyarországon az 1911. évi I. tc. nyomán meghonosításra került az osztott perszerkezet, míg Romániában ennek bevezetésére nem került sor, bár az írásos perelőkészítés ehhez hasonlítható.

A II. hipotézis vonatkozásában

Romániában már a népi demokratikus elvekre alapozott – bár a korábbi perjogi szabályozást leginkább egységesítő, és csupán a fokozott politikai tartalmú normák esetén újítást hozó – polgári perjogi újra-kodifikáció zajlott le 1948-ban, még a szocialista alkotmányozást megelőzően. Magyarországon e kodifikációs folyamat 1952-ben zárult le, az 1949. évi Alkotmány átalakult felfogásának szellemében.

A polgári per jog újra-kodifikációját előidéző faktorok között Magyarországon a bírói szervezet átalakulása különös jelentőséggel bírt, a rendes polgári perben testidegen ülnökbíráskodás bevezetésével, míg Romániában ez a perjogi kodifikációkor még nem érvényesült. A Polgári eljárásjogi törvénykönyv megalkotását elsősorban a fórumrendszer különböző szintjein zajló eljárást szabályozó jogforrások egységesítése indokolta, a bírói szervezet átalakulása ennek első novelláját befolyásolta.

Mindkét állam esetén az újra-kodifikáció a *megváltoztatva megőrzés modelljét* követte a politikailag töltött perintézmények átalakításával (objektív igazság felderítésének percélja, hivatalból eljárás erősödése, ügyvédkényszer eltörlése stb.) a polgári per technikai szabályozásának nagymértékben érintetlenül hagyásával, vagy marginális jobbításával, egységesítésével és letisztázásával. Árnyalva az általános vélekedést miszerint a per jogok politikai tartalommal feltöltése, szovjet mintára a már-már kultikus jelentőségű alapvető elvek útján zajlott le, igazoljuk, hogy a romániai Pejtk. esetén, mely kifejezett alapvető katalógust nem tartalmazott, ez nem teljesen helytálló. Véleményünk szerint ennek oka, hogy a romániai perjogi kodifikáció az alkotmányozás előtt zajlott le. Az alkotmányos per jog szocialista elvei különálló alapvető fejezetben nem kerültek be ennek tartalmába, mert katalógusuk a kodifikációkor még nem rögzült.

A bíró számára a per feletti teljes felügyeletet – ideértve a hivatalból bizonyítás lehetőségét is – biztosító, a bíráskodás folyamán az osztályelmeletet is alkalmazni rendelő korabeli politikai állásfoglalások, egybekötve a hierarchikus bírói szervezettel és a per folyamatának (még

szigorúbb hierarchiába tömörített) ügyészi felügyeletével, a polgári perben az aktivista állam és hierarchikus szervezési modell kettősségét valósították meg. Ezzel a felek perben játszott szerepe csökkent, és az igazságszolgáltatási funkcióval szemben előtérbe került a polgári per politika-érvényesítő funkciója, mely a felek passzivitását is magával vonta.

Igaz, hogy e korszakot rendszerszintű jogi transzplantok nem jellemezték, de az is, hogy a polgári per alapvető elvei és az ügyész perbeli szerepe a szovjet-orosz perjogból Magyarországon áttemelésre kerültek. Romániában ezzel szemben ilyen jellegű transzplantáció a perjog 1948-as kodifikációjakor nem tapasztalható, csak ezután.

A III. hipotézis vonatkozásában

A jogállami átállás során a magyarországi és romániai perjogi rendszer különböző utakat választott. Magyarországon a perjog legjelentősebb reformjainak irányát a 8/1990.(IV.23.) AB határozat adta meg, az önrendelkezési jogra hivatkozással. A jogalkotó ennek egyre hangsúlyosabb érvényre juttatását követte a polgári perben.

Romániában a polgári per alapvető elveinek és céljának átalakulása, ezzel szemben egészen a 2013-as perjogi újra-kodifikáció lezárásáig nem került napirendre. A polgári perjog alkotmányos kereteinek átalakulása folytán itt legelőször az igazságszolgáltatási szervezet átalakítása történt meg, a kétszintű perorvoslat visszavezetésével. Az első perjogi reformhullámot megvalósító 59/1993. sz. tv. az ügyész szerepét a polgári perben korlátozni törekedett, de Románia Alkotmánybírósága e törekvést meggátolta.

A perjogi kodifikációk 2010-zel megkezdődő koráig mindkét vizsgált állam perjoga a rendszerváltástól kezdődően átalakulást élt meg. Míg Magyarország esetén a polgári per célja, és ennek függvényében a bíróság és a felek közötti hatalommegosztás terén komoly visszarendeződés volt tapasztalható, addig Románia esetén a felek aktivitásának fokozására tett jogalkotói kísérletek mellett e hatalommegosztás változatlan maradt, a bíróság a továbbiakban is per minden aspektusa felderítésére törekvő entitásként tűnt fel. Így Romániában a bíróság megőrizte az aktivista állam által ráruházott szerepet, míg Magyarországon a bíróság szerepe a polgári perben átalakult, a polgári per vitamegoldó funkcióját a politika-érvényesítő funkció (anyagi igazság kifürkészése, harmadik személyek védelme) rovására kiterjesztve.

A rendszerváltásoktól az újra-kodifikációig bekövetkező jogrendszeri változásokban jelentős külföldi befolyás egyik állam jogalkotását sem jellemezte a tulajdonképpeni polgári per tekintetében, az európai integrációval járó egyes jogharmonizációs lépések kivételével, bár a

romániai perjogi kodifikáció előidézésében az Együttműködési és Ellenőrzési Mechanizmus kereteiben zajló monitoring folyamata szerepet játszott.

A IV. hipotézis vonatkozásában

Kutatásunk negyedik hipotézise kapcsán jelöljük, hogy valóban nem sikerült korrelációt kimutatni a romániai perjogi kodifikáció eredményei és külföldi mintaadó normák között, sem annak jogalkotói indokolásában, sem pedig megoldási modelljeiben, melyek építenek a nemzeti perjogi hagyományokra. A magyarországi perjogi kodifikáció esetén ellenben fokozottan észlelhető a történelmi minták hatása, különösen a percezúra perintézményének kapcsán, melynek modern átértelmezése mellett történelmi pedigréje is hangzatosan szerepelt az Úpp. jogalkotói indokolásában, akár csak a hasonló rendszert alkalmazó számos külföldi példa tételes felsorolása. Megállapítható továbbá, hogy a perfelvételi szak hangsúlyos jelnetőséggel bír mind a magyarországi, mind pedig a romániai polgári perben, és ennek eredményeként mindkét rendszer hangsúlyt fektet a felek felelősségének növelésére a peranyagszolgáltatás terén.

II.2. A kutatás eredményeinek hasznosítása

A fentebbi kutatási eredmények elsősorban az összehasonlító jogtörténet ismeretanyagának gyarapítása szempontjából hasznosíthatók. Értekezésünk ismereteink szerint először dolgozta fel magyar nyelven a romániai perjog történetét. Kimutattuk, hogy a perintézmények átalakulásai során akár két teljesen eltérő mintázat alapján kialakult perjogi rezsimek esetén is észlelhetők konvergens (és természetesen divergens) közös fejlődési jelenségek. Kimutattuk továbbá, hogy különböző jogalkotókat azonos történelmi időszakokban nem csupán a politikai fiat, vagy az ‘erőltetett’ jogharmonizáció, hanem a polgári per absztrakt funkciójának megvalósításakor megnyilvánuló nemzeti hagyományok, korábbi kodifikációk, és a megváltoztatva megőrzés transzcendensnek tűnő erői is befolyásolják.

Reflektálva a DAMAŠKA strukturalista modelljét ért kritikákra megállapíthatjuk, hogy legalább is a két vizsgált jogrendszerben beigazolódnak: a romániai polgári per hierarchikus ideál szerint szerveződő igazságszolgáltatási rendszere, egy aktivista államban, ahol a per célja elsődlegesen politikák érvényesítése, inkvizitórius jelleget ölt. Ezzel szemben a magyarországi polgári per a felek egyéni szabadságát és felelősségét középpontba állító rendszere a jogvita megoldásának elsődleges funkciójával inkább az akkuzatórius ideál felé tart.

Végezetül megjegyezzük, hogy GILLES prognózisai a polgári per várható fejlődéséről jelen értekezés fényében vizsgálhatók. Helyesen látta, hogy a tárgyaláselőkészítés és

perkoncentráció valóban nagyobb hangsúllyal rendelkezik az újabb perjogi kodifikációkban, és az elsőfokú eljárás perérték szerinti differenciálódása valóban újra divatosná válik. Vizsgálódásunk a román perjog terén a polgári per alkotmányos elveinek áttelepülését is igazolni látszik a perjogi kódex szövegébe (bár ezt a magyarországi példa cáfolja).

III. A jelöltnek az értekezés témájában született publikációinak listája

DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR

Nyilvántartási szám: DEENK/22/2017.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Székely János
Neptun kód: ITYMOG
Doktori Iskola: Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10021233

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (8)

1. **Székely, J.:** A kötelező jogi képviselő és alkotmányossága Magyarország és Románia polgári perjogában.
Jogtudományi Közöny 6, 311-318, 2016. ISSN: 0021-7166.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
2. Molnár, J., **Székely, J.:** The Order for Payment Procedure in Romanian and Hungarian Law of Civil Procedure.
Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Jurisprudentia 4, 112-130, 2016. ISSN: 1220-045X.
3. **Székely, J.:** A szocialista polgári per egyes jellemzői, kialakulása és fejlődése Magyarországon és Romániában 1945-től a rendszerváltásig.
In: Kolosváry Bálint emlékkötet. Szerk.: Veress Emőd, Erdélyi Református Egyházkerület; Sapientia EMTE - Kolosváry Bálint Jogtudományi Kutatóközpont, Kolozsvár, 265-284, 2015. ISBN: 9789737971906
4. **Székely, J.:** A határon átnyúló jogviták esetén alkalmazandó költségmentességi szabályok magyarországi érvényesülése a Tanács 2003/8/EK irányelve és az Európai Bíróság gyakorlata tükrében.
In: Az Európai Unió új és megújuló jogforrásainak szerepe a magyar magánjog fejlesztésében. Szerk.: Harsági Viktória, Raffai Katalin, Suri Noémi, Pázmány Press, Budapest, 207-219, 2014. ISBN: 9789633081952
5. **Székely, J.:** A perorvoslatok rendszerének átalakulásában észlelhető közös tendenciák egyes európai államok polgári eljárásjogában.
Erdélyi Múzeum 76 (4), 240-254, 2014. ISSN: 1453-0969.
6. **Székely, J.:** Az új romániai Pejtk. újításai és azok hatása az ügyvédi munkára.
Ügyvédek Lapja 4, 33-35, 2014. ISSN: 1216-9102.

Cím: 4032 Debrecen, Egyetem tér 1. □ Postacím: 4010 Debrecen, Pf. 39. □ Tel.: (52) 410-443
E-mail: publikaciok@lib.unideb.hu □ Honlap: www.lib.unideb.hu

7. **Székely, J.:** Egyes, az igazságszolgáltatás megvalósítása ellen irányuló bűncselekmények szabályozása Románia új büntető törvénykönyvében - tekintettel felvetődésük lehetőségére a polgári perben.
Acta Universitatis Sapientiae. Legal Studies 3 (2), 193-213, 2014. ISSN: 2286-0940.
8. **Székely, J.:** Újítások a bizonyítási eljárás terén Románia új Polgári eljárásjogi törvénykönyve rendelkezéseinek fényében.
In: Új jogalkotási perspektívák és tendenciák Magyarországon és az Európai Unióban.
Szerk.: Harsági Viktória, Raffai Katalin, Suri Noémi, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, Budapest, 291-303, 2014. ISBN: 9789633081716

További közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (6)

9. **Székely, J.**, Sztranyiczki, S.: Az ingatlan jelzálog szabályozásának újdonságai Románia új Polgári törvénykönyvében.
In: A tulajdonátruházás összehasonlító kereskedelmi és üzleti jogi kérdései. Szerk.: Erik Štenpien, Miskolczi Bodnár Péter, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 116-130, 2015. ISBN: 9789639808645
10. **Székely, J.**: A perelőfeltételek szabályozásának jelene és jövője Románia és Magyarország polgári eljárásjogában.
Profectus in Litteris 6, 251-258, 2014. ISSN: 2062-1469.
11. **Székely, J.**: Developmental Similarities of Appeals Procedures in Several European Jurisdictions.
In: Tavaszi Szél konferenciakötet. Szerk.: Csiszár Imre, Kómvés Péter Miklós, Doktoranduszok Országos Szövetsége, Debrecen, 276-282, 2014. ISBN: 9789638956064
12. **Székely, J.**: Szemelvények a romániai polgári perjogi kodifikáció főbb intézményi újításaiból.
Profectus in Litteris 5, 317-323, 2013. ISSN: 2062-1469.
13. **Székely, J.**: Pár gondolat a dologi jogok szabályzásáról Románia új Polgári törvénykönyvében, különös figyelemmel a tulajdonjog terén bekövetkező változásokra.
Scientia Iuris Magyar-Román Jogtudományi Közöny 3-4, 25-42, 2011. ISSN: 2069-9301.
14. **Székely, J.**: A védzáradékok természete és működése.
Romániai Magyar Jogtudományi Közöny 2, 49-54, 2007. ISSN: 1583-7335.

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága irányelvei szerint:

„A” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 1, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 1

A DEENK a Jelölt által az IDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2017.02.09.

